

**Г.М. Тарасюк, д.е.н., проф.
М.Ю. Ярмолюк, аспір.**

Житомирський державний технологічний університет

ДЕЯКІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА ВИКОРИСТАННЯМ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Важливими питаннями, які необхідно вирішити для підвищення ефективності використання виробничого потенціалу, є розробка економічних механізмів управління, що потребує поглиблених досліджень в напрямках пошуку адекватних сучасним умовам форм і методів управління виробничим потенціалом. При управлінні потенціалом варто враховувати два типи закономірностей: формувальні – закономірності розвитку, які спричиняють перехід системи в інший якісний стан; регульовальні – закономірності функціонування сприяють стабілізації наявного рівня якості системи. Існує два напрямки нарощування потенціалу: зовнішній, пов'язаний з залученням ресурсів на підприємство ззовні, та внутрішній – пошук і реалізація внутрішніх резервів підприємства, що включає виявлення резервів; їх сумарна оцінка та аналіз результатів нарощування потенціалу. Для розвитку потенціалу підприємству необхідно накопичити визначений мінімум техніки, тобто критичну масу, здатну викликати ланцюгову реакцію технічного саморозвитку. Необхідно створити у сфері матеріального виробництва визначені технічні структури, здатні акумулювати нововведення. Завдяки гнучкості підприємство спроможне переорієнтувати виробничу систему на випуск нової продукції, використовувати інші види матеріалів тощо без істотної зміни її матеріально-технічної бази. Ця властивість формується на основі нестабільності ринкової обстановки, зростанні коливаний обсягу і структури попиту.

Серед українських науковців розробкою шляхів вдосконалення системи управління виробничим потенціалом підприємства займалися: Й.Ситник, Р.Задорожна, В.Павлик, В.Перебийніс, Ю.Кабаков та інші. Водночас, в науковій літературі не нагромаджено в достатній мірі результативних досліджень, тому проблематика формування ефективної системи управління виробничим потенціалом підприємства потребує подальшої розробки.

Удосконалення системи управління виробничим потенціалом підприємства має відбуватися за такими основними напрямками: удосконалення організаційної структури управління виробничим потенціалом підприємства; оптимізація організації менеджменту і бізнес-процесів через поліпшення системи планування, обліку і контролю за основними показниками виробничого потенціалу підприємства; удосконалення управління виробничими ресурсами і запасами; підвищення ефективності управління інноваційними процесами на підприємстві, поліпшення якості вироблюваної продукції.

Удосконалення організаційної структури управління формуванням та використанням виробничого потенціалу підприємства означає насамперед необхідність встановлення оптимальної чисельності та структури управлінського апарату підприємства, а також чисельності працівників виробничих відділів та підрозділів згідно з чинними нормами, нормативами та реальними потребами підприємства з урахуванням сучасних ринкових умов тощо. Поліпшити систему планування, обліку і контролю за основними показниками виробничого потенціалу підприємства можна за допомогою впровадження ефективної системи планування, мотивації, внутрішнього контролю, широкого і всебічного впровадження обчислювальної техніки, розвитку комп'ютерних мереж зв'язку, застосування сучасних програмних засобів: технологій управління та інформаційних технологій тощо.

Одним із напрямків удосконалення системи управління є об'єктно-цільовий підхід із закінченням циклом управління при визначенні організаційної структури, нових прав і обов'язків працівників, а також міри відповідальності за свої посадові функції керівників і фахівців різних рівнів. Цільова об'єктно-функціональна структура апарату управління дозволить компетентно, комплексно, компактно і своєчасно здійснювати процеси управління.

Цільовими об'єктами управління є ресурси: матеріальні, трудові, фінансові, інтелектуальні та інші. Організація автоматизованої системи збирання і обробки економічної інформації також є одним із напрямків удосконалення системи управління, що сприяє побудові раціональної структури апарату управління підприємством і більш ефективному його використанню для виробничих цілей. Функціонування зазначеної системи створює умови для підвищення культури управління, а також звільняє керівників і фахівців різних рівнів від ручної праці зі збирання і обробки інформації, скорочує строки прийняття управлінських рішень, поліпшує їх якість тощо.

Стратегія удосконалення системи управління формуванням та використанням виробничого потенціалу підприємства повинна зосереджуватися на: цілях розвитку і порядку удосконалення комплексної системи управління підприємством і його складовими частинами для забезпечення ефективних рішень і взаємного погодження інформаційних потоків і процесів прийняття рішень, а також організаційних, кадрових і технічних рішень; впровадження сучасних засобів і методів керування в

межах вибраної комплексної концепції системи керування (інтегроване керування автоматизованим процесом виробництва); удосконалення організаційних структур керування виробничим потенціалом підприємства головним чином шляхом використання сучасних гнучких форм (адаптивні, програмно-цільові та інші структури); покращення інформаційної системи для керування виробничим потенціалом підприємства з метою покращення якості інформаційного масиву і розширення можливостей його швидкого використання; використання засобів автоматизації і обчислювальної техніки для вдосконалення техніко-економічного рівня і якості виробництва (роботизація, гнучкі виробничі ділянки); використання світового досвіду, а також співпраця всередині країни з іноземними партнерами для забезпечення необхідного рівня якості розвитку системи управління виробничим потенціалом на підприємстві.

Серед основних напрямків удосконалення форм і методів управління ресурсами підприємства важливе місце належить формуванню інформаційного забезпечення підприємства та підвищенню наукового рівня планування із застосуванням інформаційних технологій. Важливим показником підвищення рівня ефективності управління формуванням та використанням виробничого потенціалу є зростання та покращення основних засобів підприємства, зростання обсягів виробленої ним продукції (виконаних робіт, наданих послуг).

Одним із головних факторів підвищення ефективності управління формуванням та використанням виробничого потенціалу є оновлення та технічне вдосконалення основних засобів. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу дає змогу підвищити рівень механізації та автоматизації виробництва, продуктивності праці робітників, сприяє економії матеріальних витрат, підвищує культуру та безпеку виробництва.

Ефективне використання оборотних засобів є також одним із першочергових завдань підприємства в сучасних умовах і забезпечується це прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу. Прискорення оборотності оборотних засобів дає змогу зекономити значні суми і збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції без додаткових фінансових ресурсів. Діяльність підприємства відбувається в умовах постійної зміни структури виробництва і реінвестування прибутку в ці зміни, тому у складі економічного потенціалу завжди присутні реінвестиційна і структурна частини. Функціонування системи управління потенціалом підприємства досить складне та багатогранне і повинне враховувати перелічені особливості.

Потенціал підприємства, як економічну систему, можна розглядати з різних точок зору, ґрунтуючись на: ресурсній концепції (як сукупність ресурсів та зв'язків між ними); функціональній (як сукупність функцій, які забезпечують реалізацію здібностей і можливостей); ресурсно-цільовій (як сукупність ресурсів та здібностей щодо досягнення певних результатів, цілей) та інших концепціях. Проте основний зміст поняття «потенціал підприємства» полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально забезпечуючи, в такий спосіб, досягнення поставлених цілей.

Існуючий нестійкий розвиток, існуючі диспропорції в економіці, інфляційні процеси, існуючу системну кризу свідчать про реальну загрозу економічній безпеці України і триваючу кризу на рівні підприємства, джерела якої лежать не стільки в сфері нестабільності і нерозвиненості ринкових відносин у країні, скільки в прорахунках і помилках в управлінні даних підприємств, низькому рівні корпоративної культури, неефективному використанні їх потенціалу, відсутності стратегії та планів розвитку тощо.